

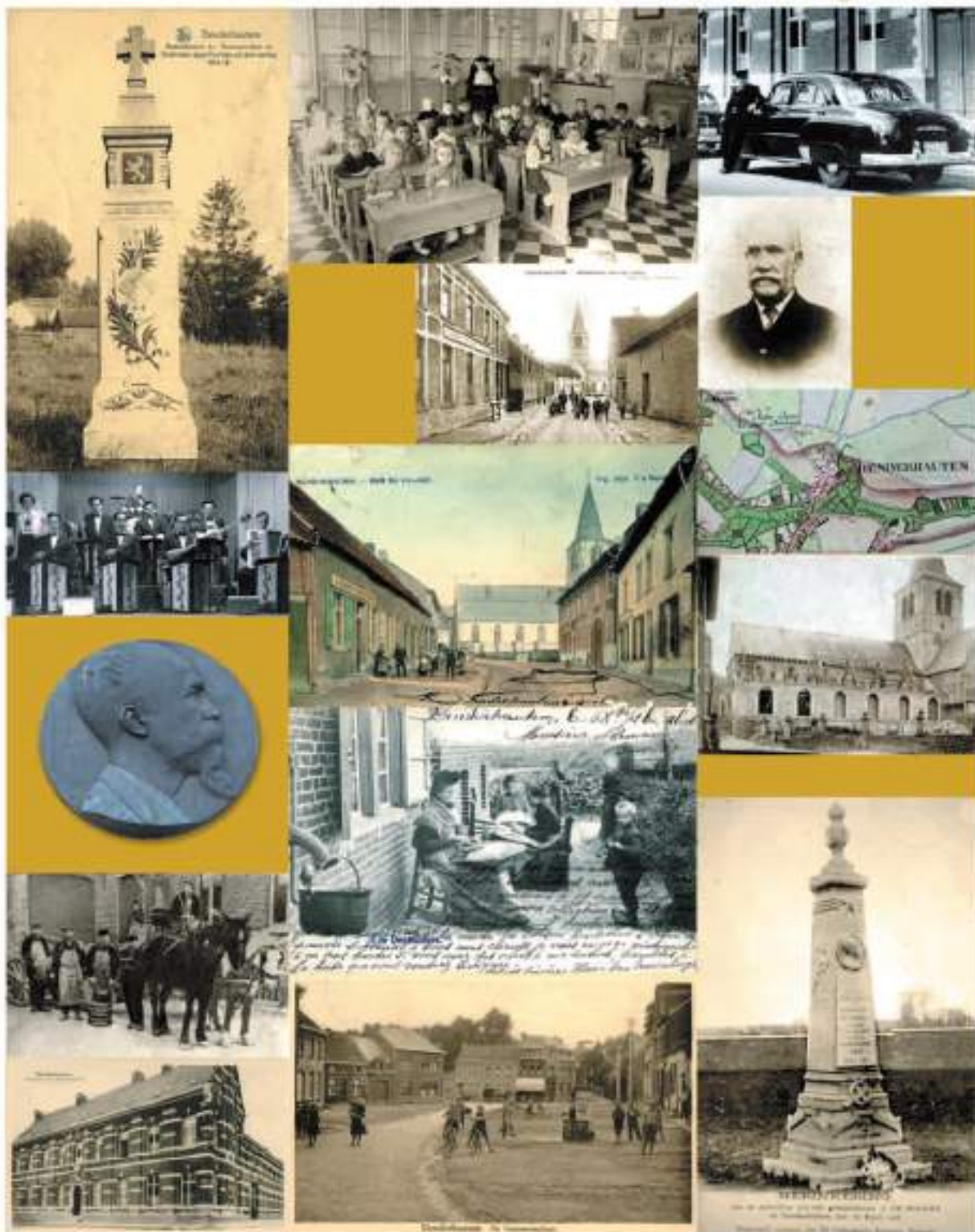
Nummer 1 - jaargang 38 - 2018 - jan., feb., ma.
Afgiftekantoor: Achterstraat 1, 9450 Haaltert

België - Belgique
PB
9450 Haaltert
3/5008
P 005370

Redactie: Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Verantwoordelijke uitgever: Willy De Loose

HEEMKUNDIGE KRING

Haaltert & deelgemeenten

Werkgebied: Denderhoutem, Haaltert, Heldergerm,
Kerksken, Terjoden

Heemkundige Kring Haaltert
3-maandelijks ledenblad
38e jaargang 2018 - nr. 1

Redactie:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Voorzitter - Secretariaat
Willy De Loose
053 83 08 81

Medewerkers:

Denderhoutem:

Luc Pots
Hans Sonck

Haaltert:

Wim Allaer
Jan Paul De Graeve
Rik De Schepper
Raf Hendrickx
John Scheerlinck
Marc Stalpaert
Christophe Provost
Staf Versavel

Heldergerm:

Roger De Troyer
William Minnaert
Tony De Rijck - taalcorrector

Kerksken:

Joris De Kegel

Documentatiecentrum:

Warandegebouw
Sint-Goriksplein 17 - 9450 Haaltert
Elke donderdag en eerste zondag
van de maand van 10 tot 12 uur
uitgezonderd juli en augustus

Ruiladres:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Lidmaatschap: € 12
Steunend lid: € 18 - Erelid: € 25
Rek.nr. BE40 4395 0830 6163
Heemkundige Kring Haaltert
E-mail: info@hkhaaltert.be
Website: www.hkhaaltert.be

 Heemkundige Kring Haaltert

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn/haar teksten.
Teksten mogen overgenomen worden mits bronvermelding.
HK Haaltert is lid van 'Heemkunde Oost-Vlaanderen'.

*Met de steun van de provincie Oost-Vlaanderen
en van de gemeente Haaltert.*

Redactioneel

Bij de start van de 38e jaargang willen wij de leden oprecht danken voor de spontane hernieuwing van het lidmaatschap 2018.

Sommigen hebben dit misschien uit onachtzaamheid nog niet gedaan. Je kan dit nog steeds in orde brengen vóór het einde van de maand, waarvoor dank.

Wij zetten ook onze schouder onder de organisatie van de Erfgoeddag op zondag 22 april.

Dit jaar staat in het teken van het einde van WO I. De Heemkundige Kring wil deze historische gebeurtenis niet onopgemerkt laten voorbij gaan.

In de voorbije vier jaar werden verschillende bijdrage gewijd aan het oorlogsgebeuren. In het najaar plannen wij een tentoonstelling 'Leven in bezet en bevrijd gebied' in het Sint- Martinusheem te Kerksken.

Wij herhalen onze oproep nog even om interessante objecten (foto's, brieven, voorwerpen) uit de oorlogsperiode in bruikleen te geven. Een seintje en wij nemen contact met u op.

De medewerkers HK.

De Haaltertse gesneuvelden in het laatste jaar van WO I

Waren er in de twee vorige oorlogsjaren 1916 en 1917 relatief weinig slachtoffers, het laatste oorlogsjaar vergde een groot aantal gesneuvelden. Denderhoutem treurde om zeven gesneuvelden, Haaltert om tien, Helder gem verloor drie en Kerksken acht jonge mannen. Terjoden telde één gesneuvelde.

Onze helden

*Ze werden ten strijde geroepen ons helden
in '14 groetten de vrouwen, kinderen en velden
Aan de Yzer zal hun bloed weldra vloeien
Aan de Yzer zal toch hun naam weldra groeien
De Pruis! Vooruit! Val aan! Zoo was 't bevel aldaar
Als leeuwen vochten zij voor plicht en recht voorwaar.*

*Leve de Vlaamsche leeuw klok het nu overal
Achteruit of de dood voor wie nog komen zal
O helden rust zacht in het kille Yzergraf
O helden zoo'n dood voor 't recht is nimmer laf
Als leeuwen vocht gij het vaandel getrouw
Het Vaderland redden en den vrijheid dan gauw
O goede God, O goede God, geef ze uw loon
Ge plaatst toch de dapperen al naast uw troon
Haaltertsche zonen, u zullen wij nooit vergeten.*

Denderhoutem

Theodoor De Dier, zoon van Jan Baptist en Maria Van der Niepen, ° 21-08-1894 en † te Kaaskerke op 07-03-1918 en begraven op de militaire begraafplaats van Oeren.

Alfons Nerinckx, zoon van Dominique en Barbara Verbeken, ° 02-09-1888 en † in Montpellier (Fr.) op 18 maart 1918. Hij werd begraven op de begraafplaats in St. Lazaire-Montpellier.

Constant Muylaert, zoon van Medardus en Rosalie Boxstael, oorlogsvrijwilliger, ° 19-09-1886 en † in Boezingen op 17-05-1918. Hij werd begraven in Westvleteren.

Nicolaus De Troyer, zoon van Desidereus en Celerina De Kerpel, ° 18-02-1897 en overleden ten gevolge van zware verwondingen op 14-11-1918 in het Sint-Michiels-hospitaal in Brugge. Hij ligt er begraven op de militaire begraafplaats.

Domien Grootvriendt, zoon van Jan Baptist en Marie-Theresia Allaer, ° 06-11-1887 en † te Lombardsijde op 20-10-1918. Zijn begraafplaats is ons onbekend.

Donaat Verbeeren, zoon van Karel Lodewijk en Julia Goubert, ° 12-12-1896 en † te Passendale op 28 september 1918. Hij werd als vermist aangegeven en zijn begraafplaats is uiteraard onbekend.

Edmond Van Nerum, zoon van hoefsmid Joannes en Maria Noyaert, ° 11-01-1893 en gesneuveld op 01-11-1918 in Oostwinkel. Hij rust op de gemeentelijke begraafplaats in Zomergem.

Haaltert

Eduard (De) Smet, zoon van Joseph en Melanie Vonck, ° 18-12-1889 en † op 17-03-1918 in Beveren a/d Leie. Hij werd begraven in De Panne.

Etienne de Sadeleer (volgend artikel)

Frans Van Melkebeke, zoon van Petrus en Sidonia De Boeck, ° Mere 26-08-1880 en † op 22-05-1918 in Amersfoort waar hij begraven ligt. Het gezin woonde in die periode in Haaltert.

Victor Van de Water, zoon van Ferdinandus en Maria Van Melkebeke, ° 26-10-1878 en † op 01-08-1918 in Adinkerke. Hij werd begraven in De Panne.

Petrus Etienne Meganck, zoon van Joseph en Joanna Muylaert, ° 13-05-1893 en † op 28-09-1918 in Woumen. De begraafplaats is onbekend.

Remi Provost, zoon van Eduardus en Philomena Matthijs, ° 07-04-1891 en † 03-10-1918 in Roeselare. Hij ligt op de militaire begraafplaats in Houthulst.

Domien Goosens, zoon van Franciscus en Angelina Van Impe, ° 24-12-1893 en † 26-10-1918 in Landegem waar hij ook begraven ligt.

Pieter Jozef Steenhout, zoon van Theodoor en Philomena Van Wassenhove, ° 08-09-1886 en † 31-10-1918 in Zomergem, waar hij werd begraven.

Heldergem

Frans Groebbens, zoon van Philemon en Barbara Lauwereys, ° 22-08-1897 en † 16-04-1918 te Adinkerke. Hij ligt op het kerkhof in De Panne.

Alfons De Smet, zoon van Kamiel en Clemence Van der Gucht, ° 10-11-1887 en † 20-11-1918 in Sint-Michiels-Brugge. Hij rust op de militaire begraafplaats in Assebroek.

Frans Biesback, zoon van Livinus en Maria Van Impe, ° 17-03-1886 en † 30-09-1918 in Hoogstade. Hij werd begaven op de militaire begraafplaats in De Panne.

Arthur Frans Vercruyssen, zoon van koster Franciscus en Maria Celina Van Landuyt, ° 14-04-1889 en † 24-12-1918 in Tienen en begraven in Haaltert.

Hector Pevernagie, zoon van Maria Pevernagie, ° 25-07-1893 en † in Moorslede op 14-10-1918. Hij rust op het kerkhof van Houthulst.

Theofiel Renneboogh, zoon van Karel en Maria De Winter, ° 30-01-1886 en † in Passendale op 28-09-1918. Hij rust op de begraafplaats van Poelkapelle.

Henry Baetens, zoon van Xaveer en Stephanie Van der Eecken, ° 12-07-1894 en † in Langemark op 28-09-1918 (verder pagina 11).

Kerksken

Emiel Vonck, zoon van Pieter Jan en Catharina Impens, ° 22-04-1895 en † in Beveren-Veurne op 04-06-1918. Hij werd begraven in De Panne.

Arthur Fermon, zoon van Jan-Baptist en Catharina De Trogh, ° 24-11-1891 en † in Passendale op 29-09-1918, waar hij is begraven.

Leopold Jozef Triest, zoon van Camille en Delphina Van Vaerenbergh, ° 12-10-1893 en † in Maagdenburg op 21-10-1918. Hij werd begraven in Leopoldsburg.

Alfons De Pril, zoon van Frans en Maria De Rijck, ° 13-07-1894 en † in De Panne op 04-01-1919. Hij werd er ook begraven.

Alfons Callebaut, zoon van Emiel en Anastasia Coppens, ° 02-09-1884 en † Bourbourg (N-Fr.) op 01-12-1918, waar hij werd begraven.

Terjoden

Adolf Aloïs Van Den Steene, zoon van Alfons en Maria Coppens, ° 06-04-1894 en † te Oost-Nieuwkerke (Roeselare) op 30-09-1918. Zijn begraafplaats is onbekend.

Roger De Troyer

Uitgebreide informatie in:

- Roger De Troyer, 'Gesneuvelde soldaten WO I en WO II, Haaltert en deelgemeenten', Jubileumuitgave HK, tijdschrift nr. 3, jg. 2005.
- Luc Pots, 'Denderhoutem en den Grooten Oorlog', HK, 2015.

Etienne de Sadeleer gesneuveld

Grafmonumenten van de familie de Saedeleer.
(In het midden Etienne.)

Etienne, de zoon van staatsminister en senator Lodewijk de Sadeleer nam dienst als vrijwilliger in het Belgische leger. Hij kwam om het leven bij een bombardement op de Franse stad Amiens op 26 maart 1918. In het dagboek van zijn broer Paul (onze latere burgemeester) lezen wij: *Mardi 26 mars, Le Havre. Entre 8h30 et 9h du soir, mort à Amiens d'Etienne. Tué Place René Goblet en face du n° 33, par bombes d'avions (3 bombes à 400 mètres ou 500 de la gare. 8 personnes tuées. Etienne atteint à gauche de la figure, main droite et pied gauche enlevés. Transporté à l'Hôtel-Dieu.*

Het was in maart dat generaal Ludendorff het groot offensief voorbereidde om de Franse troepen te isoleren van het Britse front en Amiens was het knooppunt van dit militaire gebeuren. De stad werd getroffen door verscheidene bombardementen.

Etienne was één van de dodelijke slachtoffers en werd voorlopig begraven op het plaatselijk kerkhof La Madeleine. Na de oorlog werd het stoffelijk overschot in de familiekerelder te Haaltert bijgezet.

Etienne werd geboren op 28 april 1889 in Sint-Joost-ten-Node. Als afgestudeerde aan de KUL als Doctor in de Rechten nam hij dienst als

vrijwilliger op 6 juni 1917 en werd sergeant bij het legerkorps van Belgische vertalers en Adjunct in het Belgisch Militair Commissariaat van het Noordstation in Amiens. Wegens zijn zwakke gezondheid en na weigering van een diplomatieke functie in Washington werd hij aangeworven op de administratieve diensten.

In die periode verbleven zijn ouders en zijn zus in New-York voor een diplomatieke missie.

Op 1 april (5 dagen na zijn dood) werden twee telegrammen bezorgd in New York, één voor zijn zus, Marie-Louise: *'hear your brother Etienne seriously wounded- said nothing to yoy father-yet better come back...'* en één voor zijn ouders via de Belgische Consul: *'prière prévenir avec ménagements ministre de Sadeleer que fils Etienne fut gravement blessé par bombe avion à Amien...'*

Op 11 april was er in Le Havre een lijkdienst in aanwezigheid van de bijna voltallige regering (o.a. de ministers de Broqueville, Carton de Wiart, Helleputte, Hymans, Segers, Cooreman e.a.).

Enkele dagen later, werd er in de Belgische kerk Sint-Albert in New York een lijkdienst gehouden voor de overledene in aanwezigheid van tal van prominenten.

In Haaltert was er een herdenking, waarschijnlijk na de overbrenging van het stoffelijk overschot.

In oktober 1919 verscheen een bijdrage in De Volksstem:

'De nagedachtenis van M. Etienne de Sadeleer. Met diepe ontroering heeft de bevolking van Haaltert kennis genomen van de liefdadige giften, gedaan door den zoon van onze achtbaren Senator en Staatsminister, wijlen Etienne de Sadeleer, oorlogsvrijwilliger, sergeant bij het korps der Belgische Taalmannen, Militaire Commissaris ter statie Amiens (Fr), waar hij roemrijk gesneuveld is voor het Vaderland, in den ouderdom van 28 jaren, op 26 maart 1918, tijdens een vreeselijk bombardement van Amiens door onze vijanden. In zijn laatste wil, gedagteekend sedert het begin van den oorlog, heeft hij deze edele woorden neergeschreven: 'Moest mij eenig ongeval overkomen, ik zal weten te sterven als vurige Christen, als fiere en echte vaderlander'.

Na het stichten eener fondatie voor het celebreren van eenen jaarlijkschen dienst in de kerk van Haaltert, schenkt hij aan de gemeente Haaltert eene

kapitale som van 25 duizend franken, te plaatsen in staatsrenten, om jaarlijksch op zijn sterfdag de interesten ervan te verdeelen aan de tien zorgvuldigste en verdienstelijkste behoeftige gezinnen der gemeente, door het Armenbestuur aan te duiden...'

Verder schonk hij nog belangrijke sommen aan de 'Algemeene Maatschappij der Brusselse Studenten', waarvan hij voorzitter was, voor de oprichting van een memoriaal met de namen van de ca. 40 gesneuvelde leden-studenten. Aangezien de universiteits-hallen in Leuven verwoest werden, werd het gedenkteken in de Sint-Gudulakerk te Brussel geplaatst.

Willy De Loose

Bronnen:

- Familiearchief Baron de Sadeleer.
- De Volksstem, 27-07-1919
- Archief HK Haaltert

ERFGOED D A G

VERKIEZINGEN

Gastspreker is politierechter Peter D'Hondt
Raadszaal van het Gemeentehuis om 11 uur
Hoogstraat 41 Haaltert

TENTOONSTELLING: VERKIEZING 1976

in samenwerking met

Vergeten gesneuvelde WO I te Kerksken

Op het bidprentje van Henri Baetens soldaat bij het 14e Linieregiment, staat: *geboren te Kerksken den 12 juli 1894 en gesneuveld in Langhemark den 18den september 1918*. Hij was pas 24 jaar!

Henri was de oudste uit het gezin van Franciscus Xaverius, zijdewever en Stephanie Van der Eecken, die op Terlicht woonden. Er kwamen 8 kinderen: Henri °1894; Maria Clementina °1896; Magdalena °1898; Garmanus °1899; Maria Ida °1900; Petrus °1902; Delphine °1903; Maria Christina °1908 en Jozef Edgard °1911.

De slag bij Langemark staat geboekt als één van de bloedigste uit de lange reeks. De Duitsers zaten er vier jaar 'ingebunkerd' in de bossen. Na een bloedige strijd werden zij eind september 1918 verdreven. Hiervoor werden honderden kanonnen ingezet. Onze dorpsgenoot sneuvelde bij deze gevechten. Zijn lichaam werd niet teruggevonden en hij staat geboekt in het 'Instituut van Oorlogsslachtoffers' als 'vermist sinds de slag om Langhemark'.

le weverij, waar later zijn schoonzoon Henri Gees (gehuwd met Delphine) werkleider werd. Na de oorlog verbleven zij nog in die gemeente, aangezien zijn naam gebeiteld werd in het oorlogsmonument.

De familie keerde terug naar Kerksken begin de jaren dertig. Franciscus overleed in zijn geboortedorp in 1949.

Willy De Loose

Op het herdenkingsprentje 'Als dankplicht en zalige gedachtenis aan de Roemvolle en Duurbare gesneuvelden van Kerkxken', noch op de gedenkplaat van de gesneuvelden aan de kerk staat Henri vermeld.

Waar er eerst aan een vergetelheid gedacht werd, was dit het gevolg van de gezinssituatie. Franciscus Baetens verhuisde in 1912 met zijn gezin naar St.-L-Houtem. Hij werd tewerk gesteld in een loka-

Oorlogsmonument in Sint-Lievens-Houtem.

De verzilverde koperen H. Cornelius-reliekhoorn

en de andere relikwieën in Denderhoutem

In de reeks over de waardevolle kunstobjecten uit onze parochiekerk opgenomen in de fotografische inventaris van het *Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium* hebben wij het vandaag in het bijzonder over de verzilverde koperen relikhoorn (object 18067) en de relikwieënverering in het algemeen.

Op de hoorn ontbreekt een keurmerk. Massief zilveren voorwerpen hebben altijd een keurmerk en keurteken waardoor men snel en gemakkelijk kan zien of iets van echt zilver is en wat het gehalte in dat geval is. En dus weten wij met zekerheid dat dit een verzilverd koperen exemplaar is.

De koperslager van de 20 cm hoge prachtig beslagen en nadien verzilverde relikhoorn is niet gekend maar het object dateert waarschijnlijk uit de periode 1801-1899.

Een koperslager was een gerespecteerd ambachtman die platen koper of andere zachte metalen bewerkte. Dit bewerken omvat verschillende bewerkingen, zoals knippen, buigen, solderen en felsen. Siervoorwerpen ontstaan wanneer de koperslager een plaat koper slaat ("drijft") en daarmee omvormt tot een sier- of gebruiksvoorwerp.

Na het drijfwerk werd het siervoorwerp met een duurzame oppervlaktebehandeling veredeld: verguld of - in ons geval - met een laagje zilver verzilverd.

Centraal op deze hoorn staat een *theca*, een soort relikhouder. Het is een klein rond metalen doosje met een glaasje aan de voorzijde, waar kleinere relikwen van een heilige in bewaard worden. (*In de Atomse hoorn zit niet een relikwie van de patroonheilige Sint-Amandus maar van Sint-Cornelis. Meer hierover verder.*)

Links en rechts van de theca staan kunstig in het metaal uitgedreven korenaren versmallend naar het mondstuk toe en uitlopend in een gevlochten korf met 3 rozen langs de opening van deze hoorn des overvloed toe. In de christelijke symboliek diende het brood, met als belangrijke grondstof graan, ook als geestelijk voedsel. Christus wordt gezien als het levende brood. En de aar wordt in de bijbel dan ook gezien als

het symbool van Christus. Bij de christenen herinneren de rozen aan het paradijs. Rode rozen betekenen liefde, naastenliefde. Op Golgotha ontsprongen ze uit Christus' wonden en verwezen ze naar het lijden van Christus.

Dat de hoorn versierd is met korenaren die ook in het alom bekende wapen van Denderhoutem staan afgebeeld is dan lekker meegenomen. Aan de beide "oogjes" op de hoorn zat waarschijnlijk oorspronkelijk ook een ketting zodat de priester de relikwie processiegewijs om de hals kon dragen.

De verering van relikwen speelde al zeer vroeg een rol in de christelijke kerk. Skeletten van plaatselijke heiligen werden opgegraven en overgeplaatst in stenen sarcofagen die meestal in de crypte van de kerk stond opgesteld. Soms werden delen van het skelet uit het graf weggenomen en in relikhouders geplaatst, aanvankelijk in beurzen van kostbare stof, houten of ivoren kistjes en drinkhoorns.

Het Latijnse woord *reliquia* betekent 'overblijfsel'. Het woord wordt vertaald met relikwie of met relik. In het begin ging het om het stoffelijk overschot van een heilige of martelaar. De roomskatholieke leer definieert het betreffende woord als volgt: *"relikwieën zijn het overblijfsel van lichamen van heiligen, van door hen achtergelaten voorwerpen, of van voorwerpen die met hun lichamen in contact zijn geweest"*.

In de late Middeleeuwen vormden relikwieën een bron van levendige handel. Er waren zeer veel misbruiken om van economische redenen. Hierdoor werden gelovigen niet alleen financieel maar ook spiritueel bedrogen. Het verhandelen van lichaamsdelen van heiligen en kledingstukken van heiligen is nu verboden. Het gaat nu alleen nog om voorwerpen die met het lichaam van een heilige in contact zijn geweest. De kerk bepaalt of een relikwie al dan niet authentiek is en levert hiervoor een eigen certificaat af - *cedula* genoemd - waarin staat welke soort relik het is, ondertekend door een bisschop of abt van een klooster. Een zegelafdruk op de kruislings aangebrachte bandjes bewijst de authenticiteit ervan.

Steeds behandelde de Kerk de relikwen - de stoffelijke resten van de lichamen van de martelaren - en de voorwerpen die toebehoorden aan de heiligen met grote eerbied. In de vroegchristelijke tijd werden altaren boven hun graven gebouwd. Een herinnering daaraan is dat onder een altaarsteen een relikwie of een geconsacreerde hostie werd aangebracht. Vaak werd aan een relikwie een bijzondere kracht toegekend waarbij de grens tussen geloof en bijgeloof niet altijd goed te trekken was.

In Brugge ligt in de kapel van de Basiliek van het Heilig Bloed een relikwie die zou zijn meegebracht door Diederik van den Elzas, Graaf van Vlaanderen. De basiliek is wereldberoemd voor zijn ampulle waarin een stuk textiel zit met het bloed van Jezus. Deze "trofee" werd naar Vlaanderen gebracht na de tweede Kruistocht in de twaalfde eeuw. Hoewel er geen verslag is in de Bijbel dat het bloed van Jezus werd bewaard, wordt algemeen aangenomen in andere geschriften dat de relikwie authentiek is. In de Middeleeuwen was dit de belangrijkste katholieke relikwie in Europa.

Aanvankelijk werden drinkhoorns of beurzen gebruikt om relikven in te bewaren, later ging men deze speciaal voor dit doel vervaardigen, vaak versierd met schilderijen, reliëfs of borduurwerk met voorstellingen uit het leven van de heilige. In veel gevallen was het oorspronkelijke voorwerp van verering niet meer te zien en nam de relikhouder de plaats ervan in. Soms werd een kijkglas in de houder geplaatst, waardoor men een blik op de relikwie kon werpen. In de late middeleeuwen nam de verering van relikwieën een hoge vlucht. Gelovigen konden met het aanbidden van relikven aflaten verdienen en daarbij ging de meeste aandacht niet alleen uit naar de meest betekenisvolle relikven (bijvoorbeeld van Jezus of Maria, of van populaire heiligen die hulp boden bij ziekte of tegenslag), maar ook naar de kostbaarste relikhouders en schrijnen. Kerken en kloosters die populaire relikven of indrukwekkende relikhouders bezaten, trokken veel bedevaartgangers en waren om die reden van groot belang voor de lokale economie.

Reliekhoorns begonnen vaak hun leven als drinkhoorn. Het geloof groeide dat water dat langs relikven was gestroomd of waarin relikven waren ondergedompeld de heilzame eigenschappen van de relikven overnam. Vanaf de 11de eeuw, toen langzaam de devotie tot de H. Eucharistie en het H. Sacrament toenam, kwam naast het nuttigen van het relikvenwater ook het gebruik van het ablutiewater in zwang, het water dat werd gebruikt om de heilige vaten te reinigen: deze vaten waren in aanraking geweest met het H. Sacrament. Zieke gelovigen die het genezende relikwater mochten drinken uit een relikhoorn maakten een grote kans op genezing.

Na Onze-Lieve-Vrouw is Cornelius wellicht de meest vereerde heilige in Vlaanderen. Ook dus in Denderhoutem waar de aan Cornelius toegeschreven wonderbaarlijke genezingen (ook van hun dorpsgenoten) algemeen gekend waren en de Sint-Amandusparochie ook een relikwie van de heilige verwierf. De voormalige Sint-Corneliusabdij van Ninove was hét centrum van deze volksdevotie.

Cornelius was paus van 251 tot 253 en meestal staat hij afgebeeld als paus, de tiara op het hoofd, de kruisstaff in de ene en de hoorn in de andere hand. Zijn naam is een afleiding van cornu of hoorn. Hierdoor heeft hij het patroonschap over het gehoornde vee en is zijn

attribuut een kromhoorn. Maar ook tegen stuipen, de "vallende ziekte" en andere zenuwziekten is hij een helende heilige.

In de 12e eeuw kwamen veel bedevaarders naar Ninove om de relikwieën van Sint-Cornelius te vereren. Het oude relikverschrijn werd in 1171 vernieuwd en zorgde voor een toeloop van bedevaarders. De norbertijn Henricus de Sualma, koster van de parochiekerk, beschreef tussen 1188 en 1194 het gebruik de relikwie onder te dompelen in water dat door de bedevaarders naar huis werd meegenomen ofwel om te drinken ofwel om er hun zieke ledematen mee te wassen. Onder de wonderbare genezingen die de norbertijn beschreef waren er ook drie van drie dorpsgenoten.

Het strafste verhaal gaat over een zekere Ingelbertus uit Denderhoutem die zwaar was aangetast door "*ignis iudicialis*" ofte gangreneus ergotisme, een vorm van het beruchte Sint-Antoniusvuur (gordelroos). Deze aandoening van de huid werd in de middeleeuwen als zinnebeeld van de zonde gezien. De beschrijvingen die door de geschiedschrijvers werden opgesteld zijn veelzeggend en vermelden walgelijke wonden aan de tenen, aan de vingers of aan andere extremiteiten (ook genitaliën) van het lichaam die eerst zwart werden en nadien verrotten tot het vlees er werkelijk afviel.

Uit schaamtegevoel hield de betrokkene de ziekte lange tijd verborgen tot zijn "*virile membrum*" (= zijn penis) aangetast werd. Op een kar voerde men de jongeman naar de abdijkerk waar zijn geweeklaag en de ondraaglijke stank de aanwezigen stoorde. Sint-Cornelius bracht wel soelaas maar geen genezing zodat de

ongelukkige het voortaan zonder zijn *"penseel der liefde"* moest stellen *"virgam virilem, ne plus peccaret in ea, amisit"* ...

Wat de mensen toen niet wisten is dat de ziekte veroorzaakt werd door moederkoorn, een schimmel die voorkwam op de aren van graangewassen en die giftige stoffen produceerde die het meel konden besmetten. Vroeger werd hierdoor het brood vaak vergiftigd waardoor in de middeleeuwen duizenden mensen zijn gestorven na besmetting met de schimmel. Uiteindelijk bemerkte men echter dat ergotisme vooral een armeluisziekte was: bij gegoede burgers kwam het nauwelijks voor. De arme mensen aten vooral roggebroom, en dan vaak nog brood dat gebakken was van rogge van inferieure kwaliteit, terwijl de rijkere het duurere tarwebroom aten. Er wordt verondersteld dat de mismaakte mensen die onder meer door Jeroen Bosch werden afgebeeld, slachtoffers van ergotisme waren.

Op Pinkstermaandag - aldus in de stadsrekeningen van 1430-31 - droegen de monniken van de abdij de *"rijve"* ofte *"fierter"* (relikwieenkast) via Boesdael naar de kerk van Denderhoutem vergezeld door een lange processiestoet van wethouders, de voetboogschutters van Sint-Joris, de handboogschutters van O.L.Vrouw (later de Sint Sebastiaansgilde genoemd) en een schare van vrome Ninovieters. Dat was een werk van een volle dag en nadat de fierter in de kerk op een altaar werd geplaatst zodat de Atommenaars op *"beeweg"* konden komen en hun offergaven aanboden mochten de Ninovieters uitrusten en het mid-dagmaal gebruiken. Deze offeranden vormden vanzelfsprekend een rijke bron van inkomsten wat overigens ooit heeft geleid tot stevige naijver tussen de burgerlijke overheid van Ninove en de Witheren van de abdij! De schuttersgilden kregen voor deze omgang een rijkelijke vergoeding die zij in de meeste gevallen nog de dag zelf opmaakten. Vroomheid en jolijt hebben in het Vlaamse gemoed altijd dicht bij elkaar gelegen! De rondgang met de rijve werd door de abdij zelf verpacht: in 1502 vertoefde de rijve zelfs in de Sint-Jacobskerk in Brugge en vormde de verering van de Corneliusrelikwieën een rijke bron van inkomsten voor de abdij!

Het beroemde zilveren relikwieschrijn van St.-Cornelius en St.-Cyprianus dat nu te bewonderen is in de Ninoofse abdijkerk dateert uit 1643 en bestaat uit een eikenhouten kast die met koper beslagen werd en waarin gedreven zilveren platen vastgeschroefd werden. Op de twee sokkeltjes staat elk een borstbeeldje met elk een relikwidoosje, het ene stelt Cornelius, het andere Cyprianus voor. Het geheel wordt bekroond met een relikwhoorn.

Ook de Sint-Amandusparochiekerk telde een niet onbelangrijke verzameling thecas die vroeger op de naamdag van de heilige ter verering werden aangeboden in een relikwemonstrans. Na de mis kwamen de gelovigen naar voren om een theca met daarin de relikwie te kussen. Een gebruik dat nog jaarlijks wordt

herhaald bij de viering van het naamfeest van O.L.Vrouw van Zeven Weeën in de Zevenkapel in de Molenstraat.

Achttien ervan worden bewaard in een eiken neogotische drieliuk reliekenkast (Latijn: reliquarium) met driehoekig frontaal met Jezusmonogram.

In de verzameling zitten echter ook nog prachtige collectiestukken die de inventaris van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium niet hebben gehaald.

Zo is er het massief zilveren osculatorium - een versierd tafeltje met handvat, soms in goud of zilver uitgevoerd, maar ook in hout, ivoor of een ander materiaal - in rococostijl van de H. Agatha (vermoedelijk gedateerd 1725-1774). Zij is patrones van voedsters en minnen. Haar voorspraak werd ingeroepen bij brandgevaar en onweer en ook tegen borstkwalen, doorliggen, kanker en pest en hartschichten.

Voorts nog een neogotisch koperen verzilverd osculatorium Crucis JC vermoedelijk uit de 19de eeuw. Jezus' hart staat symbool voor de liefde die Christus voor ons heeft maar evenzeer voor al het lijden dat Hij hiervoor heeft moeten ondergaan.

Daarom bleef de spiritualiteit van het H. Hart van Jezus nauw verbonden met het H. Kruis van Jezus.

In Denderhoutem werd op 13 februari 1870 - de dag van de Gedurige Aanbidding - reeds een Genootschap van het H. Hart van Jezus ingesteld. In 1889 meldde pastoor Willem Van de Putte trots dat dit genootschap niet minder dan 88 leden telde!

Eindigen doen wij met het neogotisch koperen peisberd uit het eerste kwart van de 20ste eeuw. Centraal staat het Lam Gods dat verwijst naar Jezus Christus in zijn rol van de perfecte sacramentele opoffering die de zonden van de mens verzoent in de christelijke theologie.

Luc Pots

Het lot der bannelingen (XII)

Het onweder

Zoo was opnieuw den 15 Juni verdwenen en onze zoo blijde hoop verbrijzeld. Wij moesten voortaan met nog meer smaad, woorden en martelingen omringd, de zoo droeven arbeid verrichten. Wij wierden ook met nog sterkere wacht vergezeld, want in plaats van twee poosten per tien mannen hadden wij er nu zes dezer bandieten. Zoo trokken wij telkenmale naar den Steenberg te midden dier stikkende hitte die over de steenachtige streek heerschte.

Het was den 20sten juni en van in de vroege heerschte er ene ongezone warmte in het dal. De planten en het jeugdige gras waren zoals gewoonlijk met dauwdruppels versierd. De leeuwerik goot zijne zilveren toonen ook niet over de aarde want de mist drukte loodzwaar op de aarde als dreigde hij ons allen te doen stikken. Wanneer de zon zich doorheen de dichte mist boven de toppen der bergen verhief dan wierd de drukte der luchtgesteltenis onhoudbaar. Het zweet brak ons allen uit en door de flauwte vielen er vele in eene volkomen bewusteloosheid, daar wij bij dit alles vreselijk smachten naar wat water, maar helaas wij vonden geen.

Weldra brak de middag aan, wij ontvingen onze soep, die ter gelegenheid dezer tormenten volledig was gezouten. Ziedaar welk medelijden de beulen hadden met ons lot. Nauwelijks waren wij aan het werk of wij zagen de teekens van het onweder dat ging naderen. Donker grijze wolken pakten zich samen aan den westelijken gezichtseinder en dezen verheften zich als reusachtige bergen. Nu en dan hoorde men gerommel des donders in de verte galmen. Steeds nader kwamen die wolken boven onze hoofden gedreven, heldere bliksemschichten doorsneden het luchtruim telkens gevolgd door hevige donderslagen. De wind begon te huilen als een briesende leeuw en de regen viel als bij stroomen neer. Weldra vielen er hagelsteenen als kloempen op onze hoofden neer en wij allen wilden een schuilplaats in het bos zoeken, maar dit werd ons door de beulen verhinderd. Ja wij moesten temidden zulk weder maar immer voort arbeiden. Allen drupten wij van het nat en daar de regen van de hagelsteenen ons allen zoo verkoud had, bibberden reeds onze slappe ledematen. Eene woede maakte zich van ons meester en niemand kon ons nog verhinderen ons werk te verlaten. Ziende dat zulks, niettegenstaande hun getier of gevloek onmogelijk was, gaven de Belgenhaters sein om te vertrekken. Zoo trokken wij gansch doorweekt naar onze barakken, dewelke wij bij onze aankomst gansch onder water vonden en zoo moesten wij dien nacht in onze natte beddens slapen, maar geen deur wierd daar gesloten. Ziedaar hoe wij behandeld werden tijdens het onweder.

ZAB-ers aan het werk. Afb. uit 'Goedag Ninove' nov. 2016

De zolang verwachte Ontlasting

Daags nadien moesten wij ons opnieuw met onze natte klederen naar het werk begeven. Het weder was gansch veranderd, in plaats van eene ondragelijke hitte was het koel geworden. Eene hevige wind loeide uit het Westen en zware wolken dreven nog in de lucht. Daar wij nog allen nat waren hadden wij zulke koude dat onze ledematen beefden. Zoo brachten wij den dag door en bij het einde der werkuren trokken wij naar ons kamp en welgezind omdat wij weeral van een dag slavernij verlost waren. Des nachts overviel mij zulke hevige koude dat het onmogelijk was mij te verwarmen. Twee mijner gezellen stonden hunne dekens af, maar vruchteloos, ik kon geene warmte vinden. Des morgens was het onmogelijk mijn hoofd te rechten. Na eenige tijd ging ik mij krank melden, ik ging al draaiende tot bij den onderofficier van dienst. Wanneer hij mij zag binnentreden barstte hij los in gehuil en getier. Op mijne woorden dat ik onpasselijk was en het onmogelijk was om mij naar het werk te begeven en dat ik daarom den dokter noodig had, nam hij mij vast en wierp mij buiten de deur waar ik bewusteloos neerstortte.

Tot mijn zelve gekomen keerde ik terug naar mijne barak en wanneer den oogenblik gekomen was van den aftocht moest ik ook met mijne andere gezellen naar de werkplaats trekken. Doch nauwelijks was ik buiten de poort getreden of opnieuw stortte ik ten gronde. De post onzer compagnie leidde mij naar de barak, waar ik in eenen diepen slaap viel.

Om negen uren ging ik naar de krankenstube bij den dokter. Mijne koorts werd gemeten welke ik in groot getal graden bezat. Van dien oogenblik af werd ik met volkomenheid behandeld.

Reeds acht waren er voor den dokter verschenen en nu was het mijne beurt, doch op hetzelfde oogenblik overviel mij opnieuw de koorts zoo hevig dat ik ten gronde viel. Twee Duitschers brachten mij de dokter die mij eene gansche halve uur onderzocht en na alles bestatigd te hebben schreef hij dit in een boek en wij vertrokken. De apoteker diende mij eenige medicijnen toe en ik moest wachten. Na de onderzoeken riep hij de nummers der geklaagden en zei wat hen te doen stond. Met verwondering moest ik vaststellen dat ik niet was afgeroepen geworden en daarom vroeg ik wat ik moest verrichten. Hij antwoordde: "mit dou kan ich nich maken, keerts 't

zuruck nach de barrak". Daarop ging ik tot den apoteker om mijn laatste medicijnen te nemen, deze gaf mij nog eenige onderrichtingen en sprak: "dit alles zult gij doen, zoniet zult bij binnen twee of drij dagen niet kunnen mitfaren nach Alost". Wie zal ooit kunnen ontwaren welke uitwerksels deze woorden op mij teweeg brachten, ik was als van den donder geslagen. Den berichtgever verklaarde mij duidelijk dat ik mij bij de begunstigden bevond. Daarop keerde ik terug naar de barrak waar ik de voorschriften van den dokter stipt volgde. Mijn toestand verbeterde veel en ik viel in een diepe slaap.

De uren kropen langzaam voorbij daar ik met verlangen de komst mijner gezellen afwachtte om hun het blijde nieuws mede te delen. Eindelijk was het vijf uren, de deur onze barak werd geopend en mijne kameraden kwamen naar mijne gezondheid vernemen. Ik was getroffen door de vriendschap welke mij te beurt viel. Allen drukten mij de hand. Tranen van vreugde ontsprongen mijne oogen en al mijne gezellen omringden mij met de beste zorgen. Allen vroegen mij wanneer de dag van vertrek was vastgesteld, doch daar kon ik niet op antwoorden, daar den dag was nog onbekend. Zoo eindigde den dag 22 juni welke eeuwig in mijne gedachten zal geprent blijven.

Valerie Hunninck, Kerksken

Graag danken wij de talrijke leden die hun lidmaatschap hernieuwden. Een aantal hebben dit nog niet gedaan, misschien een kleine vergetelheid! Ingeval u nog interesse hebt voor onze vereniging, wat wij stellig hopen, kan de betaling dan eerstdaags gebeuren?

Wij zijn u zeer dankbaar daarvoor. Wij zullen u opnieuw vergasten op ca. 110 blz. interessante literatuur met ditjes en datjes over de levenswijze van onze voorouders.

Vergeten figuren ?

Verz. Carine Daem, Outer

E.H. Marc CLAUS

(1901 – 1983)

onderpastoor te Haaltert van 1935 tot 1949

Marc Prudent Valère Claus werd geboren op dinsdag 9 juli 1901 op de St.-Hermesparochie te Ronse. Hij was de vierde telg in het gezin van *Omer Claus* (° Zingem, 12.10.1872/ † Nukerke, 09.05.1937) en van *Marie-Apollonia Lietar* (° Zulzeke, 12.11.1873/ † Oudenaarde, 20.11.1935). In dit gezin werden dertien kinderen geboren, wat in die tijd geen uitzondering was. Drie kinderen stierven voortijdig, zodat Marc opgroeide tussen zes broers en drie zussen. Minstens even belangrijk was de geest in dat gezin: de christelijke waarden van altruïsme, moraliteit en levenszin werden er hoog gehouden. Het lijkt geen twijfel dat de latere roeping van de jonge Claus tot het priesterschap hier en aldus een stevige verankering kreeg.

Marc liep in zijn geboortestad school in het St.-Antoniuscollege en achteraf in het Klein Seminarie te St.-Niklaas, waar seminaristen de twee eerste jaren filosofie volgden om vervolgens over te stappen naar het Grootseminarie te Gent voor vier jaar theologie. Als jaar- en studiegenoten kende hij toen reeds (de latere) Mgr. De Kesel en Mgr. Daem. *Leo De Kesel* (° Adegem 01.10.1903/ † Gent, 03.08.2001) was hulpbisschop van Gent en de oom van de huidige aartsbisschop van Mechelen-Brussel. *Jules-Victor Daem* (° St.-Antelinks, 11.05.1902/ † Wilrijk, 23.04.1993) was o.m. bisschop van Antwerpen (1962-1977). In zijn seminarietijd verwierf de jonge Claus zich de reputatie van

gastronomisch expert die de finesses kende van gerechten en een goed glas wijn alle eer aandeed. Mijn moeder kende ook een en ander keukengeheim en heeft ons meermaals gezegd dat zij voor de fijnere afwerking en de juiste kruidencombinaties veel had geleerd van E.H. Claus. Ik hoorde hem ooit zeggen in het seizoen van de maatjesharing dat deze vis met lichtgestoofde prinsessenboontjes, dé perfecte smaakharmonie vormt !?... Ik ben culinair een holbewoner, beste lezer, maar u die dagelijks overspoeld wordt door een tsunami van kookprogramma's kunt wellicht beter oordelen?...

E.H. Marc Claus als jonge priester tussen zijn ouders, broers en zussen. Verz. Rita Claus, Ronse

Marc Claus werd te Gent priester gewijd op zaterdag 24 september 1927. Reeds van in zijn seminarietijd dateert een bijzondere devotie tot Onze Lieve Vrouw. Dit zal achteraf nog nadrukkelijker tot uiting komen tijdens zijn pastoraat te Pollare (cfr. verder) waar hij op de Molenberg de H. Moeder Godskapel zal bouwen (1956-1964). Eerder had hij een merkwaardig tekstdicht geschreven op muziek van Armand Preud'homme (1904-1996). Dit illustreert ten volle de sociaalchristelijke beweging van E.H. Claus, maar evenzeer zijn veelzijdige artistieke aanleg en feeling voor kunst en esthe-

tiek. Na zijn priesterwijding werd hij pastoraal ingezet op achtereenvolgende parochies:

- Vanaf 30 september 1927 was hij onderpastoor te Moerbeke (Geraardsbergen).
- Vanaf 31 mei 1929 was hij onderpastoor te Hillegem.
- Vanaf 13 mei 1930 was hij onderpastoor te Overboelare.

Op 19 september 1935 werd hij onderpastoor benoemd op de St.-Goriksparochie te Haaltert, in opvolging van E.H. Jozef Van der Cruyssen (1896-1947). Voor wie zich verdiept in de recente Haaltertse parochiegeschiedenis is E.H. Claus een markante figuur, die in velerlei opzichten zijn stempel heeft gedrukt en sporen heeft nagelaten. Als onderpastoor was hij o.m. de bezielende proost van de Katholieke Arbeiders Jeugd (KAJ), de 'Kajotters'. Hierin toonde hij zich de spirituele vaandeldrager die zeer goed wist dat christelijke vorming onder jongvolwassenen een even belangrijk ontspannend luik heeft. Hij nam hen in de week-ends mee op allerlei uitstappen, voor die tijd soms 'nogal ver' van Haaltert met als bedoeling de culturele achtergrond en ervaring van de jeugd te verruimen.

Moeder Gods, ons Moeder
 Tekst: H. Elias. Muziek: A. Thealboom.

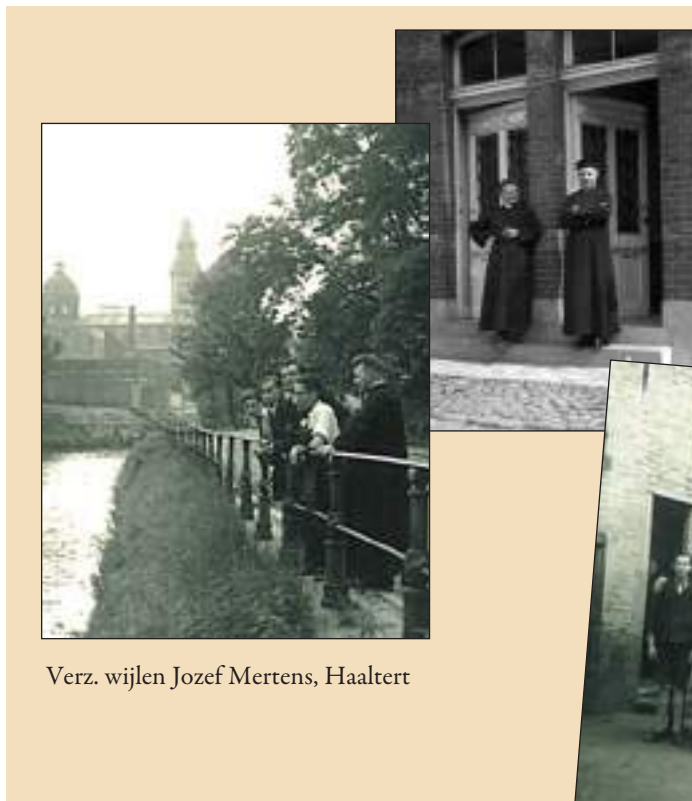
Vrouw, Heugd verzoen onder allen
 als de Moeder van Gods enig Zoon,
 needig liddend zingen Uwe kindren
 hoor toe, Moeder, in Uw hemelwoon.
 Voor het Vlaams volk sinds lange tijden
 wat U en zijn kistelijke trost;
 'Inkomst U staan en kistelijk eenroudig
 'Onze-Lieve-Vrouw', o Moeder Gods!

Moeder Gods, op onzen berg verheven
 troost Gij midden Vlaandere beverhove;
 bij Uw Zoon, in al ons levensdoel,
 bij Gij onze goede Moeder trouw!

Vlaanderen weelderige kunstgevochten,
 schrijft, zingt, toemen Uwen lof,
 doch van 't Vlaamsse volk, helms, nu velen
 leven volgen 't werelds boze stof.
 't Herten wit wordt zonderschroon struwangen,
 men mistert de Kerk van Uwem Zoon;
 maar toch, Moeder Gods, in elk Vlaams hump
 blijft Uw beeld op schouw of kast ter toon.

Moeder Gods, bewaer die nog niet lelden,
 breng terug die op het dwaalpoor gaan;
 mogt Vlaanderen in geloof en orden
 kistlijk leven, diep en eer voortaan;
 't Danc Uwe Zoon, in deemoed belevangen,
 't volge trouw de Kerk op Petrus' Rot;
 en in vroude en vroude bij Gij oerde,
 Lieve-Vrouw, sijn Moeder, Moeder Gods!

Met levendig gevoelings

Verz. wijlen Jozef Mertens, Haaltert

De onderpastoors Claus en Van Crombrugge als burens op hun deurdorpels (ca. 1940) – E.H. Claus als proost van 'de Kajotters', gekiekt op de koer van de Volkskring (de Patronage) Dorp, Haaltert – Op uitstap met enkele Haaltertse Kajotters aan de boorden van de Muinschelde in hartje Gent.

Dit laatste leidt naadloos naar een ander kenmerk van de veelzijdige Claus: fotografie. Hij liet honderden foto's na uit zijn jaren in Haaltert die heel wat verenigingen achteraf dankbaar hebben gebruikt: van liturgisch-kerkelijke hoogtepunten, van het verenigingsleven, van personen... Een van de merkwaardigste en historisch belangrijkste beelden is de afvoer van de kerkklokken door de Duitse bezetter. Op 19 juli 1943 werden de twee grootste klokken van de St.-Gorikskerk in beslag genomen. Het fotograferen hiervan door E.H. Claus gebeurde niet zonder risico en kon bestempeld worden als een zware inbreuk op militaire verordeningen in oorlogstijd.

Verz. wijlen Jozef Mertens, Haaltert

Verz. wijlen Jozef Mertens, Haaltert

Het stiekeme van de opname blijkt o.m. uit de neerhangende gordijnen. Bemerkt rechts van de grote klok (O.L.-Vrouw, 1899 kg.) een klepel in het laadvak van de camion! Op de achtergrond: het grisaillevenster in de rechterzijbeuk achteraan de Sint-Gorikskerk.

Hoogtevrees kende onderpastoor Claus allerminst, noch op kleine, noch op grote hoogten.

Laten we nog even in de kerk blijven. Op zijn gedachtenisprentje (cfr. verder) noteerde E.H. Claus “... *de luister van Zijn Huis lag mij nauw ter harte*”. Dit was in niets overdreven, waarbij ‘luister’ niet het minst slaat op de kerkversiering: bij velerlei gelegenheden toverde hij de kerk en vooral het koor om tot een bloemenparadijs. Het kleinste plantje

Het koor van de St.-Gorikskerk te Haaltert n.a.v. het feest van het H. Hart in 1944.

Verz. Luc Mertens, Aalst

De tuin te Pollare die pastoor Claus omtoverde tot een ongeziene pracht en variëteit van bloemen en planten. De canadapopulieren naast de pastorie werden door insiders 'de heilige drievuldigheid' genoemd.

werd verzorgd en gekoesterd als een uiting van scheppingskracht die hij in elk leven – ook het meest bescheiden – ontwaarde.

Op 30 juni 1949 werd E.H. Marc Claus benoemd tot pastoor te Pollare, toen een parochie van een kleine 900 zielen, gelegen aan de schilderachtige boorden van de meanderende Dender even voor Ninove. Op 31 juli van dat jaar werd hij er aangesteld, waarbij een dankbare parochiegemeenschap uit Haaltert zich niet onbetuigd liet.

Z.E.H. Claus oefende zijn pastoraat in Pollare uit vanaf zijn aanstelling in 1949 tot aan zijn dood in 1983, een levensfase met heel wat ingrijpende maatschappelijke evoluties. Toch staat als een paal hierboven, de boodschap van zijn Grote Roerganger

(rechts) 31 juli 1949: inhaling van E.H. Marc Claus als pastoor van Pollare. Een beeld uit de voortuin van de pastorie, waarbij men vooraan een delegatie van de fanfare 'De Jonge Kunstminnaars' uit Haaltert bemerkt, gedirigeerd door Karel Van Gijsegem. Wie zeer goed toekijkt, ontwaart zelfs op de arm van zijn vader de auteur van dit artikel, toen twee jaar en blijkbaar ongeïnteresseerd (?) wegstijgend.
(verz. wijlen Jozef Mertens, Haaltert)

De Sint-Christoffelkerk te Pollare.
(Heemk. Kring, Pollare)

"... Voorwaar, Ik zeg u: al wat gij gedaan hebt voor een dezer geringsten van mijn broeders, hebt gij voor Mij gedaan" (Mt. 25,40). Pastoor Claus heeft het tijdelijke doorleefd, maar het eeuwige even intens voorvoeld. Het is niet simpel een mensenhart te peilen, laat staan het menselijk gemoed met al zijn verborgen spelonken. Velen keken en kijken kritisch op de rol van priesters uit de generatie Claus. Niet altijd ten onrechte. Laten wij daarbij evenmin vergeten dat hun inzet zich situeerde op een belangrijk tijdsgewricht: enerzijds de eeuwenlange traditie van een kerk met grote maatschappelijke macht en invloed, voorliggend de moderniteit die zich aandienende met (noodzakelijke) maatschappelijke aanpassingen die knaagden aan machts-

structuren. Het snijvlak kon niet anders dan contrastrijk zijn, waarbij priesters de vlag hoog moesten houden en daarbij niet altijd konden rekenen op maatschappelijk begrip. Dit neemt niet weg dat zij moedig hun roeping en opdracht getrouw vervulden. Wie zal mij tegenspreken wanneer ik hier getuig dat pastoor Marc Claus voor zijn overtuiging heeft geofferd en heeft geleden, maar zijn opdracht als herder trouw is gebleven tot aan zijn dood?

Het leven van een dorpspastoor kende veel bekommernissen. Deze werden gedeeld en medege dragen door Odile Pletinckx (1900-1986) die als pastoorsemeid een jarenlange en onvervangbare rol heeft gespeeld. Onderschat dit niet! Haar gewaardeerde toewijding bleek o.m. uit haar meterschap van de grote *'Kristofoor Kerkklok'* die in 1966 werd hergooten met als blijvende inscriptie *"Odile PLETINCKX, kerk en bedienaar dienend, is mijn METER"*.

Pollare kende de traditie van Sint-Christoffel – *Kristofoor, de Christusdrager* – patroon van chauffeurs en weggebruikers voor wie de plaatselij-

Op de Molenberg bouwde pastoor Claus in de jaren 1956 tot 1964 de grote H. Moeder Godskapel. (Heemk. Kring, Pollare)

ke Sint-Christoffelbroederschap tot vandaag twee wijdingszondagen voorbehoudt in juni.

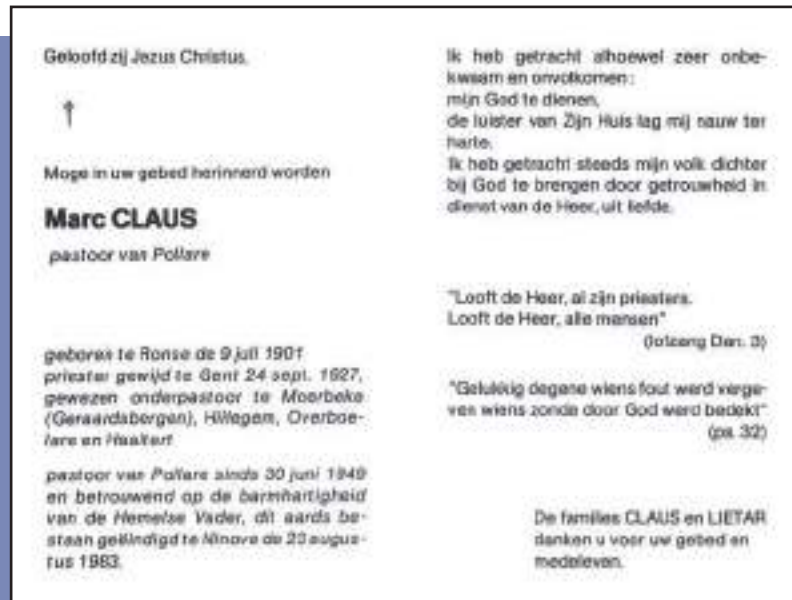
Reizen zat ook pastoor Claus in het bloed. Vooral de Franse kathedralen en abdijen fascineerden hem en heeft hij meermaals bezocht, de camera steeds binnen handbereik. Zo trok hij in de zomer van 1969 met zijn vriend pastoor Raphaël De Craene (1902-1981) uit Melle naar de abdij van Fleury in Saint-Benoît-sur-Loire. Toch voelde hij zich het gelukkigst in zijn vertrouwde Pollare waar hij mensen mocht vinden die hem door en door kenden en met wie hij heel wat wist te realiseren...

'Bouwen' is een werkwoord dat vele pastoors konden en moesten vervoegen, zo ook pastoor Claus. In 1960 ontwierp hij een nieuwe kerststal die buiten het altaar het ganse kerkkoor in de Sint-Christoffelkerk omvat. Onder meer de broersschrijnwerkers Gustaaf en Jozef Mertens uit Haaltert zorgden voor de materiële uitvoering. Deze stal wordt in de kerstperiode nog telkenjare opgebouwd en trekt heel wat bezoekers.

De kerststal die nog telkenjare wordt opgebouwd in het koor van de Sint-Christoffelkerk (Verz. wijlen Jozef Mertens, Haaltert)

Het aardse leven kent ook zijn beperkingen en naarmate de jaren vlieden steeds minder mogelijkheden. Toen pastoor Claus zijn krachten afnamen – niet het minst zijn gezichtsvermogen – werd hij trouw bijgestaan. O.m. Jean-Paul Pletinckx stond hem tot op het laatst terzijde aan het altaar. Marc Claus overleed te Ninove op dinsdag 23 augustus 1983. Hij schreef vooraf in woorden van groot geloof zijn gedachtenisprentje.

Op zaterdag 27 augustus 1983 gingen zijn jaargenoten Mgr. De Kesel en Mgr. Daem te Pollare voor in de uitvaartliturgie. Hij rust op het kerkhof van Denderwindeke, op slechts enkele passen van Odile Pletinckx die hem en haar parochie gedurende zovele jaren trouw diende.

De lezer zal mij in fine van deze biografie een korte overweging toestaan, over en aan de protagonist: *zeereerwaarde heer, heilige priester, gewaardeerde vriend... uw persoon en uw voorbeeld staan mij voor altijd ingeprent !*

Luc Mertens

Voor de redactie konden wij dankbaar de volgende bronnen raadplegen:

- (1) *Persoonlijke informatie en/of illustraties van mevr. Rita Claus, Ronse – mevr. Carine Daem, Outer – dhr. Eric Hantson, Ronse – Heemkundige Kring Pollare – wijlen dhr. Jozef Mertens, Haaltert – mevr. Veerle Vandamme, Maarkedal – dhr. Jean-Paul Pletinckx, voorzitter van de kerkfabriek Pollare die ons ook (2) hierna ter beschikking stelde.*
- (2) *'Geschiedenis en Toponymie van Pollare', Jozef De Brouwer – De Geschied- en Heemkundige Vereniging 'Het land van Aalst', 1973.*
- (3) *'Liber Memorialis Ecclesiae de Haaltert', Staf Versavel/ Omer Van Cromphaut/ Willy De Loose – Heemkundige Kring Haaltert, 2017.*

Documentatiecentrum

Wij danken:

- Ida Van Impe: foto's Haaltert
- Jeanne Van den Brempt, Haaltert: bidprentjes
- André Ottoy, Haaltert: bidprentjes, plakbrieven.
- Hans Van Gijsegem: plakbrieven notariaat
- Koen Van Landuyt, Haaltert: foto's van alle kapellen en muurkapelletjes in de Haaltertse deelgemeenten
- Suzanne De Kerpel, Haaltert: liedjesteeksten
- Sylvain Arrijs, Welle: DVD opnamen van Haaltertse gebeurtenissen na WO II en pamflet wielervedstrijd Terjoden 1948.
- Gudrun Van Impe, Ganshoren: kantkloskussen
- Agnes De Schutter, Haaltert: bidprentjes gesneuvelden

EN GETJ GINNE VELO (1)

Hoe raar het ook mag klinken, het "Keskes" dialect is (zoals dat van Oiljtert) eigenlijk een Brabants dialect. Misschien dat we daardoor zoveel woorden in 't Keskes gebruiken die van het Frans komen. Willen we samen eens een inventaris maken van een aantal Franse woorden in ons dialect?

Ik start alvast met de onderdelen van de auto en de fiets via volgend ingebeeld gesprek.

Ik em gevallen me menne velo. 'k was geskalotterd o menn'n eirem mor 'k em er een betj'n teinterdijot oë gedoën. Mor menne velo, dad es een ander kelkesjoos zelle. Mennen derailleur es kapot, menne gardeboe sto skiejef en men freinsj en pakken nimmer. En toesj zenj der oek nog droïe rayons outj me veerwiel.

Ik zoo zeggen: ge meegt meerouën me menn'n otto, mor ik moen oek nor de garage, mennen kapot en slotj nimmer, menne klijnateur vanachter een pinkt

nimmer en ik peis da men ambrijaasj en men bwat veir versleten zèn. As ek em in marzjarjeir zet of in pwoimaur, krokt da graalek. En binsjt dak nor de garage gon zaak oek isj nor men bougies en men visplatinees moete lotte zien. En t'es t'open da menne zjwaandekulas en mennen delco oek ni nor de knoppe zen.

Ja en azzek azu goe zien, angter annen barchoc vanachter oek veir af en a porte bagage es azuu beroest as dassé gruët es.

Och jong kekt nor ane velo, want a pedallen hangen der oek mor los oën zelle en vanagter zitj' al op de zjant en rustinnekes ver annen band te plekken en eije oek nimmer zeker? E ba niejek, ken em zelfs gin soliesje nimmer. Ge zodj' a beter een trontnet kuëpen!

Marcel Baetens

VERKLARINGEN

Geskalotterd: beschadigd

Tenterdijot: (fr teinture d'iode): jodiumtinctuur (rood van kleur om een wonde te ontsmetten)

Kelkesjoos (fr quelque chose): das een ander quelque chose = dat is iets anders

Derajeur: versnellingsapparaat

Gardeboe (fr garde-boue) spatbord

Freinsj (fr frains): remmen

Rayon: spaak

Kapot: motorkap

Klijnateur (fr clignotant verbasterd tot clignoteur): knipperlicht

Embrejaasj (fr embrayage): koppeling

Bwat (fr boîte): versnellingsbak

Marzjarjeir (fr marche-arrière): achteruit

Pwoinmaur (fr point mort): neutraal

Visplatnees (fr vis platinées): platinaschroeven

Zjwaandekulas (fr joint de culass): koppakking

Delco (komt van de eigennaam Delco, het merk dat de eerste stroomverdelers maakte)

Barchoc (fr pare-chocs): schokbreker

Zjant (fr jante): velg

Rustine: Franse merknaam: pleister om een band te plakken

Soliesje (fr solution): lijm

Wierook in Heldergem 1907

Wierook is een bestanddeel dat op verschillende manieren kan gebruikt worden. Bovendien heeft het een dubbele betekenis en in de letterlijke en figuurlijke zin staat het 'product' lijnrecht tegenover elkaar. Een Arabisch spreekwoord zegt: 'Wie wierook gebruikt, moet oppassen dat hij de mouten niet verbrandt'. Het is ontegensprekelijk een belangrijk element in de katholieke eredienst, vermits het toch één van de drie geschenken was, die de Drie Koningen aanboden naast goud en myrrhe.

Wierook wordt tegenwoordig vooral geassocieerd met een handeling tijdens een begrafenis, meer bepaald bij de lijkdienst in de kerk. Dit is dan de letterlijke zin, want in de figuurlijke zin wordt ook veel 'bewierookt', waarbij de persoon in kwestie nog geen lijkwade aangetrokken heeft maar nog volop in het leven staat en gehuldigd wordt om zijn inzet voor de verspreiding van zijn katholieke idealen.

Dit lot viel te beurt aan E.H. Isidoor Temmerman, geboren op 1 maart 1858 in Erembodegem en op 19 mei 1883 tot priester gewijd. Toen hij op 8 juli 1907 de cure van Heldergem toegewezen kreeg, werd hij er bij zijn intrede waardig onthaald met alle geplogenheden van die tijd. De inhuldiging van een pastoor was een belangrijke gebeurtenis in het leven van de dorpsgemeenschap en de inwoners lieten op verschillende manieren hun sympathie blijken, vooral met uiterlijk vertoon: 'Aan ieder huis en over den steenweg wapperden nationale driekleuren.

Drie groote eerebogen met jaarschriften werden opgericht." (1)

De pastoor werd dan afgehaald aan de gemeentegrens door de leidende figuren van de gemeente, de verenigingen, de Werkmanskring, de schoolkinderen, de Patroonschap van Ste-Koleta uit Gent waar hij onderpastoor was en de schermmaatschappij De Klauwaerts van Sint-Amandsbergen waarvan de pastoor Ere-Voorzitter was (2).

Een dergelijke gebeurtenis leert ons veel over de socio-culturele toestand van het dorp en welke verenigingen er actief waren, maar toch ging de aandacht hoofdzakelijk naar het verloop van de inhuldiging én de definitieve aanstelling: "Rond 4 ure kwam het rijtuig van de dekenij van Ninove aan den Dries, waar de nieuwe herder door het gemeente- en kerkbestuur verwelkomd werd. Aan het klooster der Zusters van Barmhertigheid voegden zich verscheidene godsdienstige groepen en maagdekens bij den stoet, die naar de prachtig versierde kerk ging waar de aanstelling gebeurde door E.H. Fañçois, pastoordeken van Ninove." (3)

Lang zouden de Heldergermen niet genieten van hun pastoor want hij overleed op vijftigjarige leeftijd op 8 mei 1908. Hij werd opgevolgd door E.H. Van Wassenhove van Eeklo.

Julien De Vuyst

1-De Godsdienstige Week van Vlaanderen, 2 augustus 1907, blz. 110

2- idem

3- idem

TENTOONSTELLING

LEVEN in BEZET en BEVRIJD GEBIED

3 tot 11 november 2018
SINT-MARTINUSHEEM
KERKSKEN

2014-18

HEEMKUNDIGE
KRING HAALTERT

Haaltert
CULTUR
RAAD
50

Denderhoutem

- Dorlogsmonument WO I
- Orkest Cubana in zaal Moderna
(Dud Atoms Fotoarchief - gift Karel Van Gyselhem)
- Advocaat De Backer
- Brouwerij Maes
(Dud Atoms Fotoarchief - gift Lucien Poleman)
- Klooster
- Kloosterklas in het klooster
(Dud Atoms Fotoarchief - gift Rovine De Water)
- De Kat
- Het Dorp
(Dud Atoms Fotoarchief)
- Kartkloosters
- De gemeenteplaats-benedendorp
(Dud Atoms Fotoarchief)
- Lud Hector
(Dud Atoms Fotoarchief - gift Godelieve Van Ressen)
- Dokter Feliciaan Van Oudenhove
(Dud Atoms Fotoarchief)
- Détail Ferrariskaart, 1770
(Koninklijke Bibliotheek België)
- Vergroting parochiekerk, 1900
(Dud Atoms Fotoarchief - gift Rita De Sadeleir - Anelandt)
- Herinneringsmonument Adv. De Backer
(Dud Atoms Fotoarchief - gift Herman Boeykens)

HEEMKUNDIGE KRING

Historische & actuele

HEEMKUNDIGE KRING

Historische & actuele

HEEMKUNDIGE KRING

Historische & actuele

